

NIMIHAKEMISTO

A

Aikin, John (1747—1822), englantilainen radikaali publisisti.—121.

Albert (oik. *Martin Alexandre*) (1815—1895), ranskalainen työläinen, sosialisti; väliaikaisen hallituksen jäsen 1848.—462, 465, 479.

Aleksanteri III (1845—1894), Venäjän keisari (1881—1894).—324.

Aleksanteri Suuri (356—323 eaa.), antiikin kuuluisa sotapäällikkö ja valtiomies.—116, 394, 571.

Anderson, Adam (n. 1692—1765), skotlantilainen taloustieteilijä, kirjoittanut teoksen kaupan historiasta.—159.

Arkwright, Richard (1732—1792), englantilainen teollisuudenharjoittaja ja keksijä.—7, 249.

Atkinson, William, 1830—1850-luvulla vaikuttanut englantilainen taloustieteilijä, porvarillisen kansantaloustieteen klassisen koulukunnan vastustaja, protektionisti.—185.

Augustus (63 eaa.—14 jaa.), Rooman ensimmäinen keisari (27 eaa.—14 jaa).—83.

B

Babbage, Charles (1792—1871), englantilainen matemaatikko, mekaniikan tutkija ja taloustieteilijä.—247.

Babeuf, Gracchus (oik. *François Noël*) (1760—1797), ranskalainen vallankumousmies, utopistisen tasanjakokommunismiin tunnettu edustaja, »yhdenvertaisten» salaliiton järjestäjä.—366.

Bakunin, Mihail Aleksandrovitš (1814—1876), venäläinen demokraatti ja publisisti; osallistui vuosien 1848—1849 vallankumoukseen Saksassa; anarkismin ideologeja; I Internationaalissa esiintyi kiihkeänä marxilaisuuden vihollisena; Haagin kongressissa 1872 erotettiin I Internationaalista hajotustoiminnan vuoksi.—323, 327.

Baraguay d'Hilliers, Achille (1795—1878), ranskalainen kenraali; toisen tasavallan aikana perustuslakia säätävän kansallis-

kokouksen ja lakiasäättävän kansalliskokouksen jäsen, 1851 Pariisin varuskunnan päällikkö, bonapartisti.—529.

Barbès, Armand (1809—1870), ranskalainen vallankumousmies, pikkuporvarillinen demokraatti, vuoden 1848 vallankumouksen aktiivinen toimihenkilö; osallistumisestaan vuoden 1848 toukokuun 15. päivän tapahtumiin sai elinkautisen vankeusrangaistuksen, 1854 hänet armahdettiin.—505, 554.

Baroche, Pierre Jules (1802—1870), ranskalainen poliitikko ja valtiomies, järjestyspuolueen edustaja, myöhemmin bonapartisti; 1849 vetotuomioistuimen pääprokuraattori.—554.

Barrot, Odilon (1791—1873), ranskalainen poliitikko; helmikuuhun 1848 liberaalisen dynastisen opposition johtaja; joulukuusta 1848 lokakuuhun 1849 johti järjestyspuolueeseen nojannutta ministeristöä.—453, 462, 486, 498—500, 502—507, 511, 522, 529, 532, 534.

Bastiat, Frédéric (1801—1850), ranskalainen vulgaari taloustieteilijä.—458.

Bastide, Jules (1800—1879), ranskalainen poliitikko ja publisti; »National» lehden toimittaja (1836—1846); ulkoministerinä toukokuusta joulukuuhun 1848.—490.

Baudeau, Nicolas (1730—1792), ranskalainen apotti, taloustieteilijä, fysiokraattien kannattaja.—217.

Bauer, Bruno (1809—1882), saksalainen idealistifilosofi, tunnettuja nuorhegeliläisiä, porvarillinen radikaali, myöhemmin kansallisliberaali; kirjoitti useita teoksia kristinuskon historiasta.—69, 70, 82, 84, 85, 97—99, 101, 103—105.

Beaumarchais, Pierre Augustin (1732—1799), etevä ranskalainen näytelmäkirjailija.—506.

Bebel, August (1840—1913), kansainvälisen ja Saksan työväenliikkeen tunnettu toimihenkilö, vuodesta 1867 johti Saksan työväenyhdistysten liittoa, I Internationaalin jäsen, vuodesta 1867 valtiopäivämies, Saksan sosiaalidemokraattisen puolueen perustajia ja johtajia, Marxin ja Engelsin ystävä ja toimintatoveri, II Internationaalin toimihenkilö.—445.

Bentham, Jeremy (1748—1832), englantilainen porvarillinen sosiologi, hyötyfilosofian (utilitarismin) teoreetikko.—34, 35.

Berryer, Pierre Antotne (1790—1868), ranskalainen asianajaja ja poliitikko, legitimisti.—534.

Bevan, W., Swansean kaupungin trade unionien neuvoston puheenjohtaja, 1887 mainitussa kaupungissa pidetyn trade unionien kongressin puheenjohtaja.—327.

Bismarck, Otto, ruhtinas (1815—1898), Preussin ja Saksan valtiomies ja diplomaatti, Preussin junkkerien edustaja, Preussin ministeripresidentti (1862—1871), Saksan valtakunnankansleri (1871—1890).—330, 438, 442, 444, 453, 454.

Blanc, Louis (1811—1882), ranskalainen pikkuporvarillinen sosialisti, historioitsija, 1848 väliaikaisen hallituksen jäsen ja Luxembourgin valiokunnan puheenjohtaja; elokuusta 1848 pik-

kuporvarillisten maanpakolaisten johtaja Lontoossa.—370, 462, 465, 469, 475, 477, 479, 486, 487, 501, 516.

Blanqui, Adolphe (1798—1854), ranskalainen taloustieteilijä, taloudellisten oppien historian kirjoittaja, vulgaarin kansantaloustieteen edustaja.—170.

Blanqui, Louis Auguste (1805—1881), ranskalainen kumousmies, utopistikommunisti, vuoden 1848 vallankumouksen aikana kuului Ranskan demokraattisen ja proletaarisen liikkeen äärivaiheeseen; joutui useita vuosia kärsimään vankeusrangaistusta.—477, 505, 506, 551, 553, 554.

Boguslawski, Albert (1834—1905), saksalainen kenraali ja sotilaskirjailija.—452, 454.

Boisguillebert, Pierre (1646—1714), ranskalainen taloustieteilijä, fysiokraattien edeltäjä, klassisen porvarillisen kansantaloustieteen kantaisä Ranskassa.—185, 203, 541.

Bonaparte, ks. *Napoleon III.*

Bonaparte, Jérôme (1784—1860), Napoleon I:n nuorin veli, Westfalenin kuningas (1807—1813).—533.

Bonaparte, Napoleon Joseph Charles Paul (1822—1891), Jérôme Bonaparten poika, Louis Bonaparten serkku, toisen tasavallan kaudella perustuslakia säätävän ja lakiasäätävän kansalliskokouksen jäsen.—533.

Bourbon, ranskalainen kuningassuku (1589—1792, 1814—1815 ja 1815—1830).—513, 533.

Bowring, John (1792—1872), englantilainen poliitikko, kielentutkija ja kirjailija, Benthamin seuraaja, vapaakaupan kannattaja; 1850-luvulla huomattava siirtomaavirkailija, Englannin siirtomaapolitiikan toteuttaja Kauko-Idässä.—301, 305, 307, 310—312.

Brandenburg, Friedrich Wilhelm, kreivi (1792—1850), preussilainen kenraali ja valtiomies, vastavallankumouksellisen ministeristön päämies (marraskuusta 1848 marraskuuhun 1850).—372.

Bray, John Francis (1809—1897), englantilainen taloustieteilijä, utopistisocialisti, Owenin seuraaja, ammatiltaan kirjapainotyöläinen.—187—191, 193, 194.

Bréa, Jean Baptiste Fidele (1790—1848), ranskalainen kenraali, taantumuksellinen, osallistui kesäkuun kapinan kukistamiseen 1848; kapinalliset ampuivat hänet.—516.

Bright, John (1811—1889), englantilainen tehtailija, Anti-Corn-Law-Leaguen perustaja; 1860-luvun lopulta liberaalipuolueen johtaja; oli useissa ministerinviroissa liberaalihallituksissa.—301, 538.

Bruno,¹ ks. *Bauer, Bruno*.

Bugeaud de la Piconnerte, Thomas Robert (1784—1849), ranskalainen marsalkka; edustajakamarin jäsen heinäkuun monarkian kaudella, orleanisti; 1848—1849 vuoristojoukkojen ylikomentaja, lakiasäätävän kansalliskokouksen jäsen.—499.

Bussey, Peter, chartistien konventin jäsen 1839; epäonnistunut yritys nostattaa kapina Yorkshiressa 1839 sai hänet vetäytymään syrjään liikkeestä.—24.

Byron Georges (1788—1824), huomattava englantilainen runoilija, vallankumouksellisen romantiikan edustaja.—34.

C

Cabet, Étienne (1788—1856), ranskalainen publisisti, osallistui proletariaatin poliittiseen liikkeeseen 1830- ja 1840-luvulla, tunnettu utopistisen kommunismin edustaja, kirjoittanut teoksen »Voyage en Icarie» (Matka Ikariaan).—328, 368, 369, 477.

Caesar, Gaius Julius (n. 100—44 eaa.), kuuluisa roomalainen sotapäällikkö ja valtiomies.—533.

Camhausen, Ludolf (1803—1890), saksalainen pankkiiri, reinitiläisen liberaalin porvariston johtomiehiä; maaliskuu—kesäkuussa 1848 Preussin ministeripresidentti.—373.

Capefigue, Jean Baptiste Honoré Raymond (1802—1872), ranskalainen publisisti ja historioitsija, monarkisti.—565.

Carlier, Pierre (1799—1858), Pariisin poliisiprefekti (1849—1851), bonapartisti.—547, 548.

Carlyle, Thomas (1795—1881), englantilainen kirjailija, historioitsija ja idealistifilosofi; tory-puolueen jäsen 1840-luvulla kuului Nuori Englanti-ryhmään, joka taisteli porvaristoa vastaan ja ilmaisi myötätuntoaan hädänalaisille työläisille. Vuoden 1848 jälkeen auttamaton taantumusmies, työväenliikkeen avoin vihollinen.—15.

Carnot Lazare Hippolyte (1801—1888), ranskalainen publisisti ja poliitikko, porvarillinen tasavaltalainen; väliaikaisen hallituksen jäsen (1848), toisen tasavallan kaudella perustuslakia säättävän kansalliskokouksen ja lakiasäättävän kansalliskokouksen jäsen; vuoden 1851 jälkeen bonapartistien valtaa vastaan suunnatun tasavaltalaisen opposition johtaja.—553, 554.

Carnot, Lazare Nicolas (1753—1823), ranskalainen matemaatikko ja fyysikko, poliitikko ja sotilashenkilö, porvarillinen tasavaltalainen; 1700-luvun lopulla Ranskan porvarillisen vallankumouksen kaudella liittyi jakobiineihin, Ranskan puolustuksen järjestäjiä Euroopan valtioiden liittoutumaa vastaan.—554.

Cato, Marcus Porcius, vanhempi (234—149 eaa.), roomalainen poliitikko ja kirjailija.—490.

Caussidière, Marc (1808—1861), ranskalainen pikkuporvarillinen demokraatti, osallistui Lyonin kapinaan 1834; helmi—kesäkuussa 1848 Pariisin poliisiprefekti, perustuslakia säättävän kansalliskokouksen jäsen, kesäkuussa 1848 lähti maanpakoon Englantiin.—469, 486, 487, 516.

Cavaignac, Louis Eugène (1802—1857), ranskalainen kenraali ja poliitikko, maltillinen porvarillinen tasavaltalainen; toukokuusta 1848 sotaministeri, tukahdutti poikkeuksellisen julmasti Parii-

sin työläisten kesäkuun kapinan; kesäkuusta joulukuuhun 1848 hänen käsissään oli ylin toimeenpanovalta.—482, 485, 489—491, 493—496, 498, 502, 503, 509—511, 518, 524.

Chambord, Henri Charles, kreivi (1820—1883), Bourbon-suvun vanhemman haaran viimeinen jäsen, Kaarle X:n pojanpoika, Henrik V:n nimellä tavoitteli Ranskan kruunua.—531, 568.

Changarnier, Nicolas Anne Théodule (1793—1877), ranskalainen kenraali ja poliitikko, monarkisti; 1848 kesäkuun tapahtumien jälkeen Pariisin varuskunnan ja kansalliskaartin päällikkö, 13. kesäkuuta 1849 osallistui mielenosoituksen hajottamiseen Pariisissa.—499, 506, 507, 519, 525, 530, 567, 571, 572.

Cherbulies, Antoine Elisée (1797—1869), sveitsiläinen taloustieteilijä, Sismondin seuraaja, liitti Sismondin teoriaan Ricardon teorian aineksia.—138, 267.

Cobden, Richard (1804—1865), englantilainen tehtailija, poliitikko, vapaakaupan kannattajien johtomiehiä, Anti-Corn-Law Leaguen perustaja.—538.

Colbert, Jean Baptiste (1619—1683), ranskalainen valtiomies, raha-asiain ylitarkastaja (1665—1683), Ranskan sisä- ja ulkopoliitiikan tosiasiallinen johtaja; noudatti merkantilistista politiikkaa absoluuttisen monarkian lujittamisen hengessä.—254.

Constancio, Francisco Solano (1772—1846), portugalilainen lääkäri, diplomaatti ja kirjailija; ranskansi englantilaisten taloustieteilijöiden teoksia.—157, 166.

Cooper, Thomas (1759—1840), amerikkalainen tiedemies, poliitikko ja taloustieteilijä, porvarillinen valistaja.—205.

Cremieux, Adolphe (1796—1880), ranskalainen asianajaja ja poliitikko, 1840-luvulla porvarillinen liberaali.—462, 509.

Creton, Nicolas Joseph (1798—1864), ranskalainen asianajaja; toisen tasavallan kaudella perustuslakia säätävän kansalliskokouksen ja lakiasäättävän kansalliskokouksen jäsen, orleanisti.—540.

Crompton, Samuel (1753—1827), tunnettu englantilainen keksijä.—14.

Cubières, Amédée Louis (1786—1853), ranskalainen kenraali ja valtiomies, orleanisti; 1847 sai virka-alennuksen lahjusten oton ja väärinkäytösten vuoksi.—539.

D

Daire, Eugène (1798—1847), ranskalainen taloustieteilijä, kansantaloustieteellisten teosten julkaisija.—185, 204.

Dante Alighieri (1265—1321), suuri italialainen runoilija.—333.

Darwin, Charles Robert (1809—1882), suuri englantilainen luonnontutkija, polveutumisopin perustanlaskija.—325.

Demosthenes (384—322 eaa.), kuuluisa muinaiskreikkalainen puhuja ja poliitikko.—534.

Diderot, Denis (1713—1784), huomattava ranskalainen filosofi, mekanistisen materialismin edustaja, ateisti, Ranskan vallankumouksellisen porvariston ideologeja, valistaja, ensyklopedistien johtaja.—34.

Diocletianus (n. 245—313), Rooman keisari (284—305).—455.

Droz, François Xavier Joseph (1773—1851), ranskalainen porvarillinen historioitsija, filosofi ja taloustieteilijä.—170.

Duclerc, Charles Théodore Eugène (1812—1888), ranskalainen poliitikko, »Le National» lehden toimituskunnan jäsen (1840—1846).—509.

Dufaure, Jules Armand Stanislas (1798—1881), ranskalainen porvarillinen poliitikko, orleanisti; 1848 perustuslakia säättävän kansalliskokouksen jäsen, lokakuusta joulukuuhun 1848 sisäministeri Cavaignacin hallituksessa.—493, 496, 539.

Dunoyer, Charles (1786—1862), ranskalainen vulgaari taloustieteilijä ja poliitikko.—179.

Dupin, André Marie Jean Jacques (1783—1865), ranskalainen lakimies ja poliitikko, orleanisti, lakiasäättävän kansalliskokouksen puheenjohtaja (1849—1851); myöhemmin bonapartisti.—564.

Dupont de L'Eure, Jacques Charles (1767—1855), ranskalainen poliitikko, liberaali; osallistui porvarilliseen vallankumoukseen 1700-luvun lopulla ja vuoden 1830 vallankumoukseen; 1848 väliaikaisen hallituksen puheenjohtaja.—462.

E

Edmonds, Thomas Rowe (1803—1889), englantilainen taloustieteilijä, utopistisocialisti; teki Ricardon teorian perusteella sosialistisia johtopäätöksiä.—187.

Engels, Friedrich (1820—1895) (elämäkertatietoja).—5, 6, 19, 26, 40, 44, 47, 52, 53, 57, 59, 62, 167, 326—328, 335, 337, 377, 378, 433, 435.

F

Falloux, Alfred (1811—1886), ranskalainen poliitikko, legitimisti ja klerikaali, 1848 kansallisten työhuoneiden hajottamisen alullepanija ja Pariisin kesäkuun kapinan tukahduttamisen innoittaja; opetusministeri (1848—1849).—499, 510, 522, 534.

Faucher, Léon (1803—1854), ranskalainen poliitikko, orleanisti, taloustieteilijä, malthusilainen, sisäministeri (joulukuusta 1848 toukokuuhun 1849 ja 1851), myöhemmin bonapartisti.—457, 499, 505, 508.

Ferguson, Adam (1723—1816), skotlantilainen historioitsija, filosofi ja sosiologi.—240.

Feuerbach, Ludwig (1804—1872), esimarxilaisen kauden suuri saksalainen materialistifilosofi.—63—65, 67—70, 81—84, 103—105, 128.

Filip I (n. 1052—1108), Ranskan kuningas (1060—1108).—199, 200.

Flocon, Ferdinand (1800—1866), ranskalainen poliitikko, pikkuporvarillinen demokraatti, »La Reforme» lehden toimittaja; 1848 väliaikaisen hallituksen jäsen.—462.

Flotte, Paul de (1817—1860), ranskalainen meriupseeri, Blanquin kannattaja, toukokuun 15. päivän tapahtumien 1848 kesäkuun kapinan aktiivinen osanottaja, lakiasäättävän kansalliskokouksen jäsen (1850—1851).—553, 554.

Fouché, Joseph (1759—1820), ranskalainen poliitikko, poliisiministeri vuosina 1799—1802, 1804—1810 ja 1815. Periaatteetomana kiipeilijänä palveli milloin tasavaltaa, milloin Napoleonina, milloin Bourboneja kutakin vuoronperään kavaltaen.—547.

Fould, Achille (1800—1867), ranskalainen pankkiiri, orleanisti, myöhemmin bonapartisti; 1849—1867 oli useita kertoja finanssiministerinä.—473, 489, 502, 535, 536, 539, 540.

Fouquier-Tinville, Antoine Quentin (1746—1795), Ranskan porvarillisen vallankumouksen merkkimiehiä 1700-luvun lopulla, vuodesta 1793 yleisenä syyttäjänä vallankumouksellisessa tribunaalissa.—512.

Fourier, Charles (1772—1837), suuri ranskalainen utopistisocialisti.—60, 252, 275, 366, 368, 369.

Fredrik II (1712—1786), Preussin kuningas (1740—1786).—450.

Frost, John (1784—1877), englantilainen pikkuporvarillinen radikaali, 1838 liittyi chartistien liikkeeseen; Wellsin kaivosmiesten kapinan järjestämisestä 1839 tuomittiin elinkautiseen karkotukseen Australiaan, myöhemmin sai armahduksen ja palasi Englantiin 1856.—24.

G

George Sand (oik. *Aurore Dudevant*) (1804—1876), tunnettu ranskalainen kirjailijatar, useiden sosiaalisaiheisten romaanien tekijä, romantiikan demokraattisen virtauksen edustaja.—279.

Girardin, Émile de (1806—1881), ranskalainen publisisti ja poliitikko, »La Presse» lehden toimittaja; ennen vallankumousta 1848 oppositiossa Guizotin hallitusta vastaan, vallankumouksen aikana porvarillinen tasavaltalainen, lakiasäättävän kansalliskokouksen jäsen (1850—1851); myöhemmin bonapartisti.—564.

Godwin, William (1756—1836), englantilainen kirjailija, filosofi ja publisisti; 1700-luvun lopulla Ranskassa tapahtuneen vallankumouksen kannattaja. Todisteli teoksissaan omistusoikeuden ja valtiiovallan poistamisen välttämättömyyttä. Godwinin katsoimuksilla oli suuri merkitys utopistisen kommunismin ja anarkismin teorioiden kehitykseen.—34.

Goethe, Johann Wolfgang (1749—1832), suuri saksalainen kirjailija ja ajattelija.—82.

Goudchaux, Michel (1797—1862), ranskalainen pankkiiri, porvarillinen tasavaltalainen, 1848 väliaikaisen hallituksen finanssi-ministeri.—487.

Gracchus-veljekset, Gaius Sempronius (153—121 eaa.) ja *Tiberius Sempronius* (163—133 eaa.), kansantribuuneja muinaisessa Roomassa, kamppailivat maalakien voimaansaattamisen puolesta talonpoikien etuja silmällä pitäen.—453.

Grandin, Victor (1797—1849), ranskalainen tehtailija, edustajakamarin jäsen (1839—1848); toisen tasavallan kaudella perustuslakia säätävän ja lakiasäättävän kansalliskokouksen jäsen; ääritaan-tumuksellinen.—457.

Granier de Cassagnac, Adolphe (1806—1880), ranskalainen lehti-mies, periaatteeton poliitikko, orleanisti vuoteen 1848, sen jäl-keen bonapartisti; toisen keisarikunnan kaudella lakiasäättävän kokouksen jäsen.—565.

Greg, William (1809—1881), englantilainen teollisuudenharjoit-taja ja publisisti, vapaakaupan kannattaja.—303—305, 315.

Grün, Karl (1817—1887), saksalainen pikkuporvarillinen publisisti, »todellisen sosialismin» pääedustajia 1840-luvun keskivai-heilla.—364.

Guinard, Auguste Joseph (1799—1874), ranskalainen pikkupor-varillinen demokraatti, osallistui aktiivisesti vuoripuolueen esiintymiseen 13. kesäkuuta 1849.—554.

Guizot, François Pierre Guillaume (1787—1874), ranskalainen historioitsija ja valtiomies, vuosina 1840—1848 oli Ranskan sisä- ja ulkopoliitikan tosiasiallinen johtaja.—334, 457, 461, 462, 482, 490, 499, 507, 529, 535.

H

Hansemann, David (1790—1864), suurkapitalisti, reiniläisen liberaalin porvariston johtajia; maalisk.—syyskuussa 1848 Preussin finanssiministeri.—372, 373.

Harvey, William (1578—1657), etevä englantilainen lääkäri, tieteellisen fysiologian perustanlaskijoita, todisti verenkierron olemassaolon.—257.

Haussez, Charles (1778—1861), ranskalainen poliitikko, taan-tumuksellinen, meriministeri.—554.

Hautpoul, Alphonse Henri (1789—1865), ranskalainen kenraali, legitimisti, myöhemmin bonapartisti; sotaministeri (1849—1850).—534, 546, 552, 564, 571, 572.

Haynau, Julius Jacob (1786—1853), itävaltalainen kenraali, tukahdutti julmasti vallankumousliikkeen Italiassa ja Unkarissa 1848—1849.—531.

Harthausen, August (1792—1866), preussilainen virkamies ja kirjailija, laatinut teoksen, jossa kuvasi yhteisöjärjestelmän jään-teitä Venäjän maanomistussuhteissa.—335.

Hegel, Georg Wilhelm Friedrich (1770—1831), suuri saksalainen filosofi, objektiivinen idealisti; monipuolisimmin kehittäi idealistisen dialektiikan.—67, 69, 70, 85, 101, 103, 106, 109, 216, 217, 219, 221, 223, 224, 226.

Helvétius, Claude Adrien (1715—1771), etevä ranskalainen materialistifilosofi, ateisti.—34, 519.

Henrik V, ks. *Chambord, Henri Charles*.

Henrik VIII (1491—1547), Englannin kuningas (1509—1547).—118.

Herwegh, Georg (1817—1875), tunnettu saksalainen runoilija, pikkuporvarillinen demokraatti.—533.

Heydt, August, paroni *von der* (1801—1874), preussilainen valtiomies, kauppaa-, teollisuus- ja yleisten töiden ministeri (1848—1858).—372.

Hilditch, Richard, 1800-luvun puolivälin englantilainen porvarillinen taloustieteilijä.—267.

Hodgskin, Thomas (1787—1869), englantilainen taloustieteilijä ja publisisti; puolusti proletariaatin etuja ja arvosteli kapitalismia utopistisen sosialismin kannalta, käytti hyväkseen Ricardon teoriaa sosialistisia johtopäätöksiä tehdessään.—187.

Holbach, Paul Anry (1723—1789), etevä ranskalainen materialistifilosofi, ateisti, Ranskan porvarillisen vallankumouksen ideologeja.—34.

Hope, George (1811—1876), englantilainen farmari, vapaakaupan kannattaja.—303, 315.

Hugo, Victor (1802—1885), suuri ranskalainen kirjailija, toisen tasavallan kaudella perustuslakia säätävän kansalliskokouksen ja lakiasäätävän kansalliskokouksen jäsen.—533, 565.

Huskisson, William (1770—1830), englantilainen valtiomies, tory-puolueen jäsen, kauppaministeri (1823—1827), kannatti taloudellisia myönnytyksiä teollisuusporvaristolle.—274.

J

Juvenalis, Decimus Iunius (synt. n. 60 — kuol. vuoden 127 jälkeen), kuuluisa roomalainen satiirikorunoilija.—177, 453.

K

Kaarle I (1600—1649), Englannin kuningas (1625—1649), mestattiin Englannin 1600-luvun porvarillisen vallankumouksen aikana.—60.

Kaarle II (1630—1685), Englannin kuningas (1660—1685).—271.

Kaarle X (1757—1836), Ranskan kuningas (1824—1830).—554.

Kaarle Albert (1798—1849), Piemonten kuningas (1831—1849).—511.

Kaarle Suuri (n. 742—814), frankkien kuningas (768—800) ja keisari (800—814).—137, 199.

Kant, Immanuel (1724—1804), etevä saksalainen filosofi, saksalaisen idealismin kantaisä 1700-luvun lopulla ja 1800-luvun alussa.—241, 535.

Konstantinus (n. 274—337), Rooman keisari (306—337).—455.

Köller, Ernst Matthias (1841—1928), saksalainen taantunuksellinen valtiomies, valtiopäivämies (1881—1888), Preussin sisäministeri 1894—1895; vainosi sosiaalidemokraattista puoluetta.—455.

L

Lacrosse, Bertrand Théobald Joseph (1796—1865), ranskalainen poliitikko, orleanisti, yleisten töiden ministeri; vuodesta 1850 bonapartisti.—524.

Laffitte, Jacques (1767—1844), ranskalainen suurpankkiiri ja poliitikko, orleanisti.—457.

La Hitte, Jean Ernest (1789—1878), ranskalainen kenraali, bonapartisti; lakiasäättävän kansalliskokouksen jäsen (1850—1851), ulkoministeri (1849—1851).—554.

Lamartine, Alphonse (1790—1869), ranskalainen runoilija, historioitsija ja poliitikko; 1848 ulkoministeri ja väliaikaisen hallituksen tosiasiallinen päämies.—462, 463, 468, 477, 481.

La Rochejaquelein, Henri Auguste Georges, markiisi (1805—1867), ranskalainen poliitikko, legitimistien puolueen johtaja, toisen tasavallan kaudella perustuslakia säättävän kansalliskokouksen ja lakiasäättävän kansalliskokouksen jäsen.—464.

Lassalle, Ferdinand (1825—1864), saksalainen sosialisti, Saksan yleisen työväenyhdistyksen perustajia (1863); kannatti Saksan yhdistämistä »ylhäältä käsin» Preussin ylivallan alaiseksi; pani alulle opportunistisen suuntauksen Saksan työväenliikkeessä.—170, 326, 444.

Lauderdale, James, kreivi (1759—1839), englantilainen poliitikko ja taloustieteilijä; arvosteli Smithin teoriaa vulgaarin kansantaloustieteen asenteista.—157, 168, 209, 210.

Leclerc, Alexandre, pariisilainen liikemies, järjestyspuolueen kannattaja, osallistui 1848 työläisten kesäkuun kapinan kukistamiseen.—562.

Ledru-Rollin, Alexandre Auguste (1807—1874), ranskalainen publisisti, pikkuporvarillisten demokraattien johtajia, »La Reforme» lehden toimittaja, oli jäsenenä perustuslakia säättävässä ja lakiasäättävässä kansalliskokouksissa, jossa johti vuoripuoluetta, myöhemmin maanpaossa.—369, 462, 473, 476, 484, 486, 497, 505, 509, 511, 517—522, 526, 539, 554, 562.

Lemoine, John (1814—1892), »Journal des Débats» lehden Englannin-kirjeenvaihtaja.—565.

Lemontey, Pierre Édouard (1762—1826), ranskalainen historioitsija, taloustieteilijä ja poliitikko, Ranskan porvarillisen vallankumouksen (1700-luvun loppu) aikana yhtyi lakiasäättävän kansaliskokouksen oikeistosiipeen.—239, 251.

Lerminier, Jean Louis Eugène (1803—1857), ranskalainen publisisti, orleanisti, vertailevan oikeustieteen professori »Collège de France» (1831—1839); jätti oppituolin ylioppilaiden esittämän vastalauseen vuoksi.—507.

Licinius (Gaius Licinius Stolo), roomalainen valtiomies 300-luvun alkupuoliskolla eaa.; kansantribuunina julkaisi yhdessä Sextiuksen kanssa lakeja plebeijien etuja silmällä pitäen.—75.

List, Friedrich (1789—1846), saksalainen vulgaari taloustieteilijä, äärimmäisen protektionismin julistaja.—55, 56.

Louis Bonaparte, ks. *Napoleon III.*

Louis Napoleon, ks. *Napoleon III.*

Lovett, William (1800—1877), englantilainen pikkuporvarillinen radikaali, chartistien liikkeen osanottaja, kannatti »moraalista voimaa» ja yhteistyötä porvariston kanssa.—22.

Lucretius (Titus Lucretius Carus) (n. 99 — n. 55 eaa.), huomattava roomalainen filosofi ja runoilija, materialisti, ateisti.—222.

Ludvig IX, »Pyhä» (1215—1270), Ranskan kuningas (1826—1270).—531.

Ludvig XIV (1638—1715), Ranskan kuningas (1643—1715).—203, 541.

Ludvig XV (1710—1774), Ranskan kuningas (1715—1774).—216, 557.

Ludvig Filip (1773—1850), Orléansin herttua, Ranskan kuningas (1830—1848).—457, 459, 462, 490, 493, 496, 498, 529, 532, 536, 538—540, 568.

Ludvig Filip-Albert, Pariisin kreivi (1838—1894), kuningas Ludvig Filipin pojanpoika, Ranskan kruunun tavoittelija.—568.

M

Macfarlane, Helen, vuosina 1849—1850 chartistien sanomalehtien aktiivinen avustaja, käänsi Kommunistisen puolueen manifestin englannin kielelle.—321.

Mac-Mahon, Marie Edmé Patrick Maurice de (1808—1893), Ranskan taantumuksellinen sotilashenkilö ja poliitikko, bonapartisti; Pariisin kommuunin pyöveleitä; kolmannen tasavallan presidentti (1873—1879).—442.

Marche, ranskalainen työmies, joka kansan nimissä vaati 1848, että väliaikainen hallitus olisi julistanut oikeuden työhön.—465.

Marie, Alexandre (1795—1870), ranskalainen poliitikko, porvarillinen tasavaltalainen; 1848 yleisten töiden ministeri, myöhemmin oikeusministeri Cavaignacin hallituksessa.—474, 475.

Marrast, Armand (1801—1852), ranskalainen publisisti, porvarillisten tasavaltalaisten johtajia, »National» lehden toimittaja; 1848 väliaikaisen hallituksen jäsen ja Pariisin määri, perustuslakia säätävän kansalliskokouksen puheenjohtaja (1848—1849).—477, 485, 490, 491, 494, 509, 518.

Marx, Karl (1818—1883) (elämäkertatietoja).—151, 170, 171, 325—329, 331, 377—379, 382, 383, 433—436, 440, 441, 443.

Mathieu de la Drôme, Philippe Antoine (1808—1865), ranskalainen pikkuporvarillinen demokraatti; toisen tasavallan kaudella perustuslakia säätävän kansalliskokouksen ja lakiasäätävän kansalliskokouksen jäsen, kuului vuoripuolueeseen, vuodesta 1851 maanpaossa.—507.

Maurer, Georg Ludwig (1790—1872), tunnettu saksalainen historioitsija, tutkinut muinaisen ja keskiajan Saksan yhteiskuntarakennetta.—335.

Meissner, Otto Karl (1819—1902), hampurilainen kustantaja, julkaissut »Pääoman» ja useita muita Marxin ja Engelsin teoksia.—435.

Metternich, Clemens, ruhtinas (1773—1859), itävaltalainen taantumuksellinen valtiomies; ulkoministeri (1809—1821) ja kansleri (1821—1848), pyhän allianssin perustajia.—334.

Mill, James (1773—1836), englantilainen taloustieteilijä ja filosofi, Ricardon teorian vulgarisoija, filosofiassa Benthamin seuraaja.—267.

Mill, John Stuart (1806—1873), englantilainen taloustieteilijä ja positivistifilosofi, kansantaloustieteen klassisen koulukunnan jäljittelijä.—204.

Molé, Louis Mathieu, kreivi (1781—1855), ranskalainen valtiomies, orleanisti; pääministeri (1836—1837, 1837—1839), toisen tasavallan kaudella perustuslakia säätävän kansalliskokouksen ja lakiasäätävän kansalliskokouksen jäsen.—529, 530.

Molière, Jean-Baptiste (oik. *Poquelin*) (1622—1673), suuri ranskalainen näytelmäkirjailija.—566.

Moll, Joseph (1813—1849), Saksan ja kansainvälisen työväenliikkeen tunnettu toimihenkilö, Oikeamielisten liiton johtajia, Kommunistien liiton Keskuskomitean jäsen, osallistui Bajenin ja Pfalzin kapinaan 1849, sai surmansa taistelussa Murgilla.—418.

Monk, George (1608—1670), englantilainen kenraali, osallistui aktiivisesti monarkian palauttamiseen Englannissa 1660.—506.

Montalembert, Charles (1810—1870), ranskalainen publisisti, toisen tasavallan kaudella perustuslakia säätävän kansalliskokouksen ja lakiasäätävän kansalliskokouksen jäsen, orleanisti, katolisen puolueen johtaja.—540, 541, 563.

Morgan, Lewis Henry (1818—1881), kuuluisa amerikkalainen tiedemies, tutkinut alkukantaisen yhteiskunnan historiaa.—335.

Morse, Arthur, englantilainen vapaakaupan kannattaja.—303, 304, 315.

N

Napoleon I Bonaparte (1769—1821), Ranskan keisari (1804—1814 ja 1815).—96, 223, 428, 459, 495—499, 541, 542, 546, 547, 571, 573.

Napoleon III (Louis Napoleon Bonaparte) (1808—1873), Napoleon I:n veljenpoika, toisen tasavallan presidentti (1848—1851), Ranskan keisari (1852—1870).—330, 435, 441, 442, 489, 495—504, 506, 509, 510, 512, 515, 517, 520—522, 531—535, 540, 542, 547, 548, 552—554, 565—573.

Neumayer, Maximilian Georg Joseph (1789—1866), ranskalainen kenraali, järjestyspuolueen kannattaja.—572.

Newton, Isaac (1642—1727), suuri englantilainen fyysikko, tähtitieteilijä ja matemaatikko, tieteellisen mekaniikan perustanlaskija.—122.

Ney, Edgar (1812—1882), ranskalainen upseeri, bonapartisti, presidentti Louis Bonaparten adjutantti.—533.

Nikolai II (1868—1918), Venäjän keisari (1894—1917).—451.

O

Oastler, Richard (1789—1861), englantilainen poliitikko, kuului tory-puolueeseen, taistelussa vapaakauppaa kannattaneita porvareita vastaan vaati työpäivän lakisääteistä lyhentämistä.—24.

Orléans, ranskalainen kuningassuku (1830—1848).—513, 533.

Orléansin herttua, ks. *Ludvig Filip*.

Orléansin herttuatar, Hélène, omaa sukua Mecklenburg (1814—1858), Ludvig Filipin vanhimman pojan Ferdinandin leski.—532.

Oudinot, Nicolas Charles Victor (1791—1863), ranskalainen kenraali, orleanisti; 1849 johti Rooman tasavaltaa vastaan lähetettyjä joukkoja; koetti vastustaa 2. joulukuuta 1851 toimeenpantua vallankaappausyritystä.—511, 512, 520, 521.

Owen, Robert (1771—1858), suuri englantilainen utopistisocialisti.—31, 32, 47, 275, 366, 368, 369.

P

Pagnerre, Laurent Antoine (1805—1854), ranskalainen kustantaja, porvarillinen tasavaltalainen, 1848 perustuslakia säätävän kansalliskokouksen jäsen.—509.

Pariisin kreivi, ks. *Ludvig Filip Albert*.

Passy, Hippolyte Philibert (1793—1880), ranskalainen taloustieteilijä, orleanisti, heinäkuun monarkian kaudella kuului useita kertoja hallitukseen, toisen tasavallan kaudella finanssiministeri.—532, 539.

Petty, William (1623—1687), etevä englantilainen talous- ja tilastotieteilijä, klassisen porvarillisen kansantaloustieteen kantasä Englannissa.—274.

Pinto, Isaac (1715—1787), hollantilainen suurliikemies, taloustieteilijä.—121.

Pius IX (1792—1878), Rooman paavi (1846—1878).—510, 533.

Platon (n. 427 — n. 347 eaa.), muinaiskreikkalainen idealistifilosofi.—439.

Proudhon, Pierre Joseph (1809—1865), ranskalainen publisisti, taloustieteilijä ja sosiologi, pikkuporvariston ideologi, anarkismin perustajia; 1848 perustuslakia säättävän kansalliskokouksen jäsen.—34, 149—165, 168, 169, 171—184, 186, 187, 191, 194—219, 221—232, 236—244, 246—249, 251—262, 265—274, 365, 559.

Q

Quesnay, François (1694—1774), huomattava ranskalainen taloustieteilijä, fysiokraattien koulukunnan perustaja; ammatiltaan lääkäri.—216, 217, 313.

R

Raspail, François (1794—1878), tunnettu ranskalainen luonnontutkija, sosialisti, oli läheisessä yhteydessä vallankumoukselliseen proletariaattiin, osallistui vallankumouksiin 1830 ja 1848; perustuslakia säättävän kansalliskokouksen jäsen.—463, 477, 489, 497, 505.

Rateau, Jean Pierre (1800—1887), ranskalainen asianajaja, toisen tasavallan kaudella perustuslakia säättävän kansalliskokouksen ja lakiasäättävän kansalliskokouksen jäsen, bonapartisti.—502, 503, 507.

Ricardo, David (1772—1823), englantilainen taloustieteilijä, klassisen porvarillisen taloustieteen etevimpiä edustajia.—155, 157, 165—170, 173, 175, 182, 183, 186, 202, 203, 209, 210, 216, 235, 261—266, 305, 313, 379, 382.

Robespierre, Maximilien (1758—1794), Ranskan 1700-luvun lopulla tapahtuneen porvarillisen vallankumouksen merkkimiehiä, jakobiinien johtaja, vallankumouhallituksen päämies (1793—1794).—491.

Rossi, Pellegrino (1787—1848), italialainen porvarillinen taloustieteilijä, lakimies ja poliitikko, vulgaarisen kansantaloustieteen edustaja; asui pitkän aikaa Ranskassa.—170, 258.

Rotschild, pankkiirisuku, jolla oli pankkeja monissa Euroopan maissa.—460.

Rotschild, James (1792—1868), Rotschildien pankkiirisuvun pää Pariisissa.—459.

Röbler, Koustantin (1820—1896), saksalainen publisisti, Berliinin puolivirallisen kirjallisuustoimiston johtaja (1877—1892), kannatti Bismarckin politiikkaa.—454.

S

Sadler, Michael Thomas (1780—1835), englantilainen taloustieteilijä ja poliitikko, porvarillinen filantrooppi, kuului tory-puolueeseen.—205, 206.

Saint-Simon, Henri (1760—1825), suuri ranskalainen utopistisocialisti.—366, 531.

Say, Jean Baptiste (1767—1832), ranskalainen taloustieteilijä, vulgaarin kansantaloustieteen edustaja.—157, 164, 165, 175, 176, 202, 203, 239.

Sébastieni, Horace, kreivi (1772—1851), ranskalainen marsalkka, ulkoministeri (1830—1832), oli lähettiläänä Lontoossa (1835—1840).—482.

Séгур d'Aguesseau, Raymond Paul (1803—1889), ranskalainen poliitikko, kuului vuoronperään kaikkiin vallassa olleisiin puolueisiin.—554.

Senior, Nassau William (1790—1864), englantilainen vulgaari taloustieteilijä, työväenliikkeen kiihkeä vihemies.—204.

Shelley, Percy Bysshe (1792—1822), huomattava englantilainen runoilija, vallankumouksellisen romantiikan edustaja, ateisti.—34.

Sismondi, Jean Charles Léonard Simonde de (1773—1842), sveitsiläinen taloustieteilijä, kapitalismin pikkuporvarillinen arvostelija.—138, 157, 183, 185, 240, 361.

Smith, Adam (1723—1790), englantilainen taloustieteilijä, klassisen porvarillisen kansantaloustieteen huomattavimpia edustajia.—122, 155, 164, 166, 175, 197, 235, 238—240, 246, 249, 259.

Soulouque, Faustin (n. 1782—1867), Haitin neekeritasavallan presidentti, julistautui 1849 keisariksi ja otti nimen Faustin I.—498, 547, 552.

Stephens, Joseph Rainer (1805—1879), englantilainen pappi, vuosina 1837—1839 osallistui aktiivisesti chartistien liikkeeseen Lancashiressä.—24, 30.

Steuart, James (1712—1780), englantilainen porvarillinen taloustieteilijä, merkantilismin viimeisimpiä edustajia.—259.

Stirner, Max (*Kaspar Schmidtin* kirjallinen salanimi) (1806—1856), saksalainen filosofi, tunnetuimpia nuorhegeliläisiä; 1866 jälkeen kansallisliberaali.—69, 70, 101, 103, 105, 109, 126, 133

Storch, Andrei Karlovitš (Heinrich) (1766—1835), venäläinen taloustieteilijä, tilastomies ja historioitsija, Pietarin tiedeakatemian jäsen, klassisen porvarillisen kansantaloustieteen jäljitteittäjä.—161.

Strauß, David Friedrich (1808—1874), saksalainen filosofi ja publisisti, tunnettuja nuorhegeliläisiä; vuoden 1866 jälkeen kansallisliberaali.—34, 67, 69.

Sturge, Joseph (1793—1859), englantilainen poliitikko, vapaakaupan kannattaja, liittyi chartisteihin tarkoituksella saada työväenluokka pysymään porvariston vaikutuksen alaisena.—28.

Sue, Eugène (1804—1857), ranskalainen kirjailija, lakiasäättävän kansalliskokouksen jäsen (1850—1851).—548, 561, 564.

Symons, Gelinger Kukson (1809—1860), englantilainen liberaali publisisti, 1841 kuului lasten työtä tutkivaan valiokuntaan.—8.

T

Taylor, John (1804—1841), englantilainen lääkäri, kuului chartistien liikkeen vasemmistosiipeen.—24.

Teste, Jean Baptiste (1780—1852), ranskalainen valtiomies, orleanisti, heinäkuun monarkian kaudella kauppa-, oikeus- ja yleisten töiden ministeri, oli syytettynä lahjusten ostopa ja väärinkäytöksistä.—539.

Thiers, Adolphe (1797—1877), ranskalainen historioitsija ja valtiomies, lakiasäättävän kansalliskokouksen jäsen (1849—1851), orleanisti; tasavallan presidentti (1871—1873), Pariisin kommuunin pyöveli.—442, 529, 533, 535, 548, 563, 566.

Thompson, William (n. 1785—1833), irlantilainen taloustieteilijä, käytti Ricardon teoriaa sosialistisia johtopäätöksiään tehdesään; Owenin kannattaja.—187.

Tooke, Thomas (1774—1858), englantilainen taloustieteilijä, kuului klassiseen koulukuntaan, arvosteli Ricardon rahateoriaa.—204.

Toussaint-l'Ouverture, François Dominique (1743—1803), johti Haitin neekerien kumousliikettä, joka oli suunnattu espanjalaisien ja englantilaisten herruutta vastaan 1700-luvun lopulla.—499.

Trélat, Ulysse (1795—1879), ranskalainen poliitikko, porvarillinen tasavaltalainen, yleisten töiden ministeri (toukokuusta kesäkuuhun 1848).—479.

U

Ure, Andrew (1778—1857), englantilainen kemisti, vulgaari taloustieteilijä, vapaakaupan kannattaja.—16, 17, 249—250, 312.

V

Vauban, Sébastien le Prestre (1633—1707), ranskalainen marsalkka, sotainsinööri ja kirjailija.—541.

Weitling, Wilhelm (1808—1871), Saksan työväenliikkeen tunnettu toimihenkilö sen syntykaudella, utopistisen tasanjakokomunismien teoretikkoja.—328.

Venedey, Jacob (1805—1871), saksalainen publisisti ja poliitikko, liberaali.—104.

Vergilius (Publius Vergilius Maro) (70—19 eaa.), kuuluisa roomalainen runoilija.—532.

Vidal, François (1814—1872), ranskalainen taloustieteilijä, pikkuporvarillinen sosialisti, 1848 Luxembourgin valiokunnan sihteeri, lakiasäättävän kansalliskokouksen jäsen (1850—1851).—553, 554, 561.

Vilhelm I (1797—1888), Preussin prinssi, Preussin kuningas (1861—1888), Saksan keisari (1871—1888).—442.

Vilhelm III Oranialainen (1650—1702), Alankomaiden käskynhaltija (1672—1702), Englannin kuningas (1689—1702).—259.

Villeneuve-Bargemont, Jean Paul Alban vicomte de (1784—1850), ranskalainen taantumuksellinen poliitikko ja taloustieteilijä, feodaalisen sosialismin ideologeja.—232.

Vivien, Alexandre François (1799—1854), ranskalainen asianajaja ja poliitikko, orleanisti; 1848 yleisten töiden ministeri Cavaignacin hallituksessa.—493.

Voltaire, François Marie (oik. *Arouet*) (1694—1778), kuuluisa ranskalainen valistaja, deistifilosofi, satiirikirjailija ja historioitsija.—198, 261, 531.

SISÄLTÖ

<i>F. Engels.</i> Teoksesta TYÖVÄENLUOKAN ASEMA ENGLANNISSA	5
Työväenliike	5
<i>F. Engels.</i> ELBERFELDIN PUHEET	36
8. helmikuuta 1845 pidetty puhe	36
15. helmikuuta 1845 pidetty puhe	52
<i>K. Marx.</i> TEESEJÄ FEUERBACHISTA	63
<i>K. Marx ja F. Engels.</i> FEUERBACH. MATERIALISTISEN JA IDEALISTISEN KATSANTOKANNAN VASTAKKAISUUS (Saksalaisen ideologian I luku)	67
[I]	67
[1.] Ideologia yleensä, varsinkin saksalainen	69
[2. Edellytykset, joista materialistinen historiankäsitys lähtee]	71
[3. Tuotanto ja kanssakäyminen. Työnjako ja omistumuodot: heimo-omistus, antiikkinen ja feodaalinen omistus]	73
[4. Materialistisen historiankäsityksen olennaisin sisältö. Yhteiskunnallinen oleminen ja yhteiskunnallinen tajunta]	77
[II]	80
[1. Ihmisen todellisen vapautuksen edellytykset]	80
[2. Feuerbachin materialismin spekulatiivisuuden ja epäjohdonmukaisuuden arvostelua]	81
[3. Alkuperäiset historialliset suhteet eli sosiaalisen toiminnan peruspuolet: elämälle välttämättömien tarvikkeiden tuottaminen, uusien tarpeiden syntyminen, ihmisten tuottaminen (perhe), kanssakäyminen, tajunta]	84
[4. Yhteiskunnallinen työnjako ja sen seuraukset: yksityisomistus, valtio, sosiaalisen toiminnan »vieraantumisen»]	89
[5. Tuotantovoimien kehitys kommunistisen yhteiskunnan aineellisenä edellytyksenä]	93
[6. Materialistisen historiankäsityksen johtopäätökset: historiallisen tapahtumaprosessin jatkuvuus, historian muuttuminen maailmanhistoriaksi, kommunistisen vallankumouksen välttämättömyys]	95
[7. Yhteenvedo materialistisesta historiankäsityksestä]	99
[8. Koko tähänastisen, idealistisen historiankäsityksen	

ja erityisesti hegelinjälkeisen saksalaisen filosofian kestämättömyys]	100
[9. Feuerbachin ja hänen idealistisen historiankäsit- tyksensä lisäarvostelua]	104
[III]	106
[1. Hallitseva luokka ja hallitseva tajunta. Miten hege- liläinen käsitys hengen herruudesta historiassa on muo- dostunut]	106
[IV]	110
[1. Tuotantovälineet ja omistusmuodot]	110
2. Aineellisen ja henkisen työn jakautuminen. Kaupun- gin erottuminen maaseudusta. Ammattikuntajärjestelmä]	112
3. Työnjaon edistyminen. Kaupan erottuminen teolli- suudesta. Työnjako kaupunkien välillä. Manufaktuuri]	115
4. Laajin työnjako. Suurteollisuus]	122
[5. Tuotantovoimien ja kanssakäymisen muodon väli- nen ristiriita yhteiskunnallisen vallankumouksen pe- rustana]	124
[6. Yksilöiden kilpailu ja luokkien muodostuminen. Yksilöiden ja heidän elämänehtojensa välisen risti- riidan kehitys. Yksilöiden näennäinen yhdistyminen por- varillisen yhteiskunnan oloissa ja yksilöiden todellinen yhteenliittyminen kommunismissa. Yhteiskunnan elä- mänehtojen saattaminen yhdistyneiden yksilöiden alai- suuteen]	125
[7. Yksilöiden ja heidän toimintaehtojensa välinen risti- riita tuotantovoimien ja kanssakäymisen muodon risti- riitana. Tuotantovoimien kehitys ja kanssakäymisen muotojen vaihtuminen]	132
[8. Väkivallan (valloituksen) osuus historiassa]	135
[9. Tuotantovoimien ja kanssakäymisen muodon välisen ristiriidan kehitys suurteollisuuden ja vapaan kilpai- lun olosuhteissa. Työn ja pääoman vastakohtaisuus]	137
[10. Yksityisomistuksen hävittämisen välttämättö- myys, ehdot ja tulokset]	139
[11.] Valtion ja oikeuden suhde omaisuuteen	142
[12. Yhteiskunnallisen tajunnan muodot]	145
K. Marz. FILOSOFIAN KURJUUS. Vastaus herra Proud- honin Kurjuuden filosofiaan	149
Alkulause	151
<i>Ensimmäinen luku. Tieteellinen keksintö</i>	153
1. § Käyttöarvon ja vaihtoarvon vastakohtaisuus	153
2. § Konstituoitu eli synteettinen arvo	164
3. § Arvon suhteellisuuden lain soveltaminen	194
a) Raha	194

b) Työn tuottama ylijäämä	204
<i>Toinen luku.</i> Kansantaloustieteen metafysiikka	216
1. § Metodi	216
Ensimmäinen huomautus	217
Toinen huomautus	221
Kolmas huomautus	222
Neljäs huomautus	223
Viides huomautus	225
Kuudes huomautus	227
Seitsemäs ja viimeinen huomautus	232
2. § Työnjako ja koneet	237
3. § Kilpataistelu ja monopoli	251
4. § Maaomaisuus eli maankorko	260
5. § Lakot ja työläisliittoumat	271
<i>F. Engels.</i> KOMMUNISMIN PERIAATTEET	280
<i>K. Marx.</i> PUHE KAUPPAVAPAUSTESTA, Brysselin demokraattisen yhdistyksen julkisessa kokouksessa 9. tammikuuta 1848	301
<i>K. Marx ja F. Engels.</i> KOMMUNISTISEN PUOLUEEN MANIFESTI	319
Esipuhe vuoden 1872 saksankieliseen painokseen	321
Esipuhe vuoden 1882 toiseen venäjänkieliseen painokseen	323
Friedrich Engelsin esipuhe vuoden 1883 saksankieliseen painokseen	325
Friedrich Engelsin esipuheesta vuoden 1890 saksankieliseen painokseen	326
Friedrich Engelsin esipuhe vuoden 1892 puolankieliseen painokseen	329
Friedrich Engelsin esipuhe vuoden 1893 italiankieliseen painokseen	331
K o m m u n i s t i s e n p u o l u e e n m a n i f e s t i	334
I. Porvarit ja proletaarit	335
II. Proletaarit ja kommunistit	348
III. Sosialistinen ja kommunistinen kirjallisuus	358
1. Taantumuksellinen sosialismi	358
a) Feodaalinen sosialismi	358
b) Pikkuporvarillinen sosialismi	360
c) Saksalainen eli »todellinen» sosialismi	362
2. Konservatiivinen eli porvarissosialismi	365
3. Kriittis-utopistinen sosialismi ja kommunismi	366
IV. Kommunistien suhde erilaisiin oppositiopuolueisiin	369

<i>K. Marx.</i> PORVARISTO JA VASTAVALLANKUMOUS.	372
Toinen kirjoitus	372
<i>K. Marx.</i> PALKKATYÖ JA PÄÄOMA	377
Friedrich Engelsin johdanto vuoden 1891 painokseen .	377
Palkkatyö ja pääoma	387
<i>K. Marx ja F. Engels.</i> KESKUSKOMITEAN VETOOMUS KOMMUNISTIEN LIITOLLE. Maaliskuu 1850	417
<i>K. Marx.</i> LUOKKATAISTELUT RANSKASSA VUOSINA 1848—1850	431
Friedrich Engelsin johdanto vuoden 1895 painokseen .	433
Luokkataistelut Ranskassa vuosina 1848—1850	456
I. Kesäkuun tappio 1848	457
II. 13. kesäkuuta 1849	484
III. Vuoden 1849 kesäkuun 13. päivän jälkiseuraukset	520
IV. Yleisen äänioikeuden lakkauttaminen 1850 . .	557
Selityksiä	577
Nimihakemisto	600

Lukijalle

Kustannusliike Edistys pyytää lukijoita esittämään mielipiteensä tästä kirjasta, suomennoksen laadusta ja kirjan asusta. Kustannusliike on kiitollinen myös muista ehdotuksista ja toivomuksista.

Osoitteemme:

*Zubovski bulvar, 21
Moskova, Neuvostoliitto*